

Izbor pesmi Omarja Hajama (1048-1131)

Omar Hajam, s polnim imenom Gijat al-Din Abulfat Omar ibn Ibrahim an-Nišapuri Hajam, je bil perzijski astronom, matematik, filozof in pesnik. Na naslednjih straneh je nabirka mojih prevodov njegovih pesmi. Sporočilnost Hajamovih štirivrstičnic je obče človeška in še vedno živa.

To niso študijski prevodi. Prvič, ker so prevodi nemških in ruskih prevodov in kot takšni dvakratna interpretacija, kar se načeloma ne dela. Drugič, ker niso niti oblikovno poenoteni v metrumu in dolžini verza. Tretjič, ker je nabor pesmi slučajen, kakor so me pač dotaknile, in so tako, po mojem občutku, tudi nanizane. Nisem se zgledoval po obstoječih slovenskih prevodih.

Menim, da bodo kljub tem hibam komu v veselje.

Matjaž Mastnak, 20/2/2022

Vrtnica z imenom 'Omar Khayyam' je bil v Evropo prinesena s pesnikovaga groba v Nišapurju.

Od drugih te ločim po stasu, postavnem kot vitka cipresa,
Po licih, prelestnih kot tulpe, po vonju, ki dviga v nebesa.
Premišljam in tuhtam, pa vendar nečesa ne znam doumeti:
Zakaj nam le stvarnik pričara v ta pusti svet takšna čudesa?

Po Friedrichu Bodenstedtu (1881)

Pri tulipánu si barvo purpurno dobila,
lilija ti je esenco mladosti stočila.
Vrtnice, takšne kot ti po lepoti, več ni, ker
dala življenje je tebi in kar ugasnila.

Po Nini G. Tenigini

Smem las se dotákniti, ljubljena, na tvoji glavi?
Od vsakršnih sanj so mi ljubši, košati, bahavi...
Lahkó jih primerjam edino z zaljubljenim srcem,
tako zelo nežni so kodrčki, in trepetavi!

Po Igorju Golubevu

Kakor sonce se blešči kraljica nam – ljubezen,
iz nebes je priletela ptica k nam – ljubezen.
Ni ljubezen sladko slavčevo žgolenje,
skrivna strast je, ki zadre se v srca nam – ljubezen.

Po Nikolaju Strižkovu

Ko te pomladna sapa prebudi ob zori, je to lepo;
ko v glasbeno sozvočje uglasé se zbori, je to lepo;
ko pesem ptičev in potokov slišiš v gori, je to lepo...
A le ko z drago so ti dani ti darovi, je to lepo!

Po Nini Tenigini

Po božji volji vrtnic in vrtov in vina obiljujem,
da ti mi nisi dana v blišču te pomladi, obžalujem.
Brez tebe, kar že delam in počnem, za mene ni utehe,
a tam, kjer ti si, jaz ničesar drugega ne potrebujem.

Po Nini G. Tenigini

Noč za nočjo si gledal: mlada luna rase,
želja prepolna, kakor da s teboj ravna se.
Ko bil je ščip, je blisnilo, se krotko zaiskrilo –
začela od sramu je lesti sama vase.

Po Nini G. Tenigini

Ob zori, ko kapljice rose težé tulipan,
vijolica, k zemlji upognjena, čaka na dan,
jaz vrtnico gledam: ko komaj opazno si popek
razmika razporke, sem sladke dremote pijan.

Prevod po Osipu Rumeru

Kjer tulp je rdečih preproga travnik pokrila,
kri kralja pred veki je zemljo pojila.
A žamet vijolic lepotne so pike
dekleta, ki davno jo krije gomila.

Po Leonidu Nekori

V zrcalu vode gleda se cvetlica in drhti,
vem, raste iz dekliškega pepela in kosti.
Spet ob potoku tulpa zelení, ko je pomlad,
in nežno cvetje od vznemirjenja in graj rdi.

Po I. Thorževskem

Zavedaj se, da v vsakem delcu tu in zdaj
je dihala boginja, lepa, da je kaj.
Obzirno pihni prahec z mile kite las:
bil delček je prelestnih kodrov kdovekdaj.

Po Osipu Rumerju

Če v šoli ljubezni bi kdaj zavpili,
bi vik od ekstaze sploh drugi ločili?
Kako o ljubezni duhovnik naj sodi?
Ob njej še hujskači so zli obmolkníli.

Po Nini G. Tenigini

Šteješ, draga, koliko minilo je noči,
kar poslednjič gledal sem v prelepe ti oči?
Kot da ne želiš več vedeti za naju dva;
sla od tebe ni, da mi karkoli sporoči.

Po Nini G. Tenigini

Ni lepotice, privlačne kot vrtnica, stiskal nihče,
ne da bi, slej ko prej, trn pri tem se zaril mu v srcé.
Pomni: dišeče lasé lepotice je smel ta glavnik
tákrat šele poljubiti, ko so - mu postrigli zobé.

Po Friedrichu Bodenstedtu

S tvojih ustnic živo barvo je dobil rubin,
šla si – krvavi srcé in poln sem bolečin.
Kakor Noe moral bi na barko pred potopom,
da me ne bi vleklo k dnu ljubezenskih globin.

Po Nikolaju Strižkovu

Mislím sem, da so iskrene in prave tvoje obljube,
resne da so in da bodo držale tvoje obljube.
Ne, nisem vedel, da bodo – kot stvarstva stabrovje in
ves vidni svet – prav do zadnje propale tvoje obljube.

Po Nini G. Tenigini

Poljubno lepotico da se z zlatom pokoriti,
potem plodove si nabрати in jih použiti.
Narcisa je že glavo z venčkom vzdignila –
ni to dokaz, da dá se z zlatom spečega zbuditi?

Po Nini G. Tenigini

Kdo te, opito, je k nam pripeljál danes ponoči ?
Snel ti tančico in te ljubkoval danes ponoči?
S tabo, ugrabljeno, kdo je zbežál, hitro kot veter,
v meni pa ogenj še bolj razdivjal danes ponoči?

Po Friedrichu Bodenstedtu

Cipresi podobna je moja postava,
kot tulpe - so lica, kot svila – je brada.
Prelep sem. Zakaj se le trudil je večni kipar,
če je ves ta videz – le kratka prevara?

Po Nikolaju Strižkovu

»Ej, ta naš svet je – mladih vrtnic kras,
šumòt libél in zbora slavčkov glas.«
Kaj pa jeseni? »Zvezde so in molk,
in mrak je tvojih razpuščenih las.«

Po Ivanu Thorževskem

Vrt tvojega obraza, žal, zarasel je plevel
in s tulipani s tvojih lic je krokar odletel.
Na žamet tvojih ustnic legla je jesen
in tudi tvojih ust cinober je že potemnel.

Po Nini G. Tenigini

Ko minljivost svétnega spozna, naj človek roke vije?
Vedi, da ne brez razloga ti srcé v prsih bije.
In ne pritožuj se čez preteklost, ker kar mine, mine.
In ne pritožuj se čez prihodnost, jo še mègla krije.

Po Hermanu Pliseckem

Bežé pomladi in za hipom hip premine;
ob vinu in ob pesmi naj gredó v spomine!
Ker dókler bivaš, dihaš, glavno je – življenje;
in kakor ga živiš, na tak način ti mine.

Po Nikolaju Strižkovu

V življenju tem pitje – je boljše od vsega,
in petje iz prsi dekliških – je boljše od vsega,
in misli svobodnih kipenje – je boljše od vsega,
prepovedi vse pozabíti – je boljše od vsega.

Po Hermanu Pliseckem

V prah načrti se zdrobé, usoda je nemila.
Slej ko prej se duša od telesa bo ločila.
Kaj hitiš, posédi no na travi, pod katero
kmalu boš ležál - in ti ne bo nikamor sila.

Po Hermanu Pliseckem

Za té, ki umirajo, Bágdad in Balh sta enaka;
dno vsaka nam čaša pokaže, in grenka in sladka.
Ko stari se mesec izsije, se vrne kot mladi;
no, mi se ne bomo vrnili. Kar molči. Natakaj.

Po Leonidu Nekori

Taja se življenje in odteka kot potoček v prod,
negotov ostaja konec, nepoznan izhod od tod.
Ogenj iz nebeških sfer nas presnoví v pepel,
ne da bi se videl dim - vladar je trd in strog.

Po Nikolaju Strižkovu

Izjemni rubin je skopan iz posebnega rova,
tak biser, posebno sijoč, bo težkó najti znova;
poslednjo uganko izjemnih tuzemskih čudes nam
razjasni edino ljubezen posebnega kova.

Po Friedrichu Bodenstedtu

Trenutki na tej zemlji grejo v nepovrat,
okrutna smrt prihaja srca ločevat.
Nihčè nikdàr se še ni vrtni na ta svet
povedat, kaj nas čaka onstran grobnih vrat.

Po Nikolaju Strižkovu

Dókler midvá ne izpijeva čaše usode,
Vse bova čaše, predraga, izpila v dvoje.
Kajti lahkó se zgodi, da požirka pred smrtjo
nama brezumno nebo naklonílo ne bode.

Po Hermanu Pliseckem

Ah, človek nevedni! Telo, iz prahu narejeno, ni nič;
nebó, vse bleščávo, z devetimi nébesi vred, tudi nič.
Zato le uživaj veselja življenja, ko dihaš in si;
ker naglo, kot pride, ti bivanje takšno premine; ni nič.

Po Friedrichu Bodenstedtu

Čuj, točaj! Cvéti, ki so se v dolinah razcveli,
v tednu dni bodo od sončne pripeke zgoreli.
Toči nam, pijmo! In pójdimo brat tulipane,
preden se bodo osuli in odžareli.

Po Vladimirju Deržavinu

»Kar res rabiš, je kos kruha, sveža voda
in svoj kot...« Povej, čemú potem gospôda,
vsa bleščeča, nedostopna in visoka?
In čemú vsi reveži in nesvoboda?

Po Ivanu Thorževskem

Tok časa je krut in od groženj je svet razrvan,
napaden sem, ranjen in vem, da še konca ni ran.
Kot vrtnica v popku sem, vase sem skrčen in zvit,
kot moje srce krvavi, krvavi tulipan.

Po Konstantinu Balmontu

Darovi sveta so medici podobni – kdor prêveč dobi,
z razburjenjem v krvi in z ognjem, z nemirom naprej jih deli.
Tiran pa, ko vidi berače, da pečejo jetra na žaru,
jih hoče požreti – in sebe v pogoltnosti še prekosi.

Po Nini G. Tenigini

Pri koliko naših gospodih na zunaj blešči se nagnito osredje,
pod videzom sreče srcé jim razkrajata muka in trajno trpljenje.
In duh, do te stopnje zmedéni, besedico *človek* le tistim nameni,
s katerimi nizke strasti si deli. To od prave je sreče drvenje!

Po Friedrichu Bodenstedtu

Kakšna žalost, da najžlahtnejši darovi
zémlje so v rokáh nevrednih in borôvih.
Ker še lepotice, ki navdušijo do kraja,
si lastijo močni, blazni in surovi.

Po Friedrichu Bodenstedtu

Ni zaklada v zlatu – v pameti je sreča.
Saj ni za ubožnega življenje ječa!
Sklonjenih glavíc vijolica cveti, ko
v zlati vazi jeca vrtnica veneča.

Po Ivanu Thorževskem

Da z vinom nebeška devica nataka mi čaše,
in stiska na travi zeleni se k meni domače, -
popljuvajo naj me in psujejo s hudim izmečkom,
če bi kadarkoli o rajju premišljal drugače!

Po Germanu Oliseckem

Še dolgo se svet bo vrtel, ko bomo izginili z njega,
nobene sledi več nikjer, da smo izginili z njega,
in manjkalo ni mu prav nič, ko nas - ni bilo še na njem,
in manjkalo nič mu ne bo, ko bomo izginili z njega.

Po Friedrichu Bodenstedtu (1881)

Krog upa na nebesa in peklá ideje
vrté se cérkve, sinagoge in mošeje.
A ta, ki trudoma spozna, kje luč izvira,
pusti vnemár nebesa in pekel zanj ne šteje.

Po Friedrichu Bodenstedtu

Bog sinje nebo je ustvaril in zveze prižgal,
in sebe prekósil s trpljenjem, ko ga je dodal.
Košatih las žamet smrt v tlá na trdó zatepta
in v usta ti zémlijo natlači... in nič ji ni žal.

Po Ivanu Thorževskem

»Je sedem nebes ali osem?« Ah, laž je vse to.
Pepel moj da drobno potró mi, želim si močnó.
Ni zame razlike, če črvi v gomili ali
volkovi v pustinji telo mi po smrti požró.

Po Hermanu Pliseckem

Ti, ki v raj si nam podtaknil kačo,
ki v skušnjave nas loviš z zvijačo,
grehe nam odpusti, ki smo jih storili,
kakor mi smo tebi odpustili.

Po Adolfu Friedrichu grofu von Schacku

Kar človek si želi, za čemer se podaja,
bo vse pepel; in če mu že uspe, ne traja;
prav hitro se konča in kakor dih premine,
kot se na vročem pesku sneg raztaja.

Ne, z blebetanjem cerkvenjaškim ne boš me pridobil,
seveda je prekrasen raj, a pèkel je hudó grozljiv.
Od tega, ki, kot praviš, nam kroji usodo, vsak od nas
življenje, grehe in sramoto je na pósodo dobil.

Po Nikolaju Strižkovu

Doklój nas boš grajal z zlohотно hinavščino,
ker ljubimo zvésto to svojo točilnico?
Radúje nas vino in ljubica, ti pa –
zamótan si v molek in v laž, v licemerščino.

Po Osipu Rumerju

Če upanje sije ne té - poišči srcé si, srcé,
če skupaj s prijateljem si - glej s sčrcem v njegovo srcé.
Svetišče in nébroj svetišč so manjši kot majhno srcé,
pot božjo obesi na klin, poišči si s sčrcem srcé.

Po Konstantinu Balmontu

Trl uganke življenja, boril se z dilemami večnimi,
kar z bolečino na duši mi modrec pristopi in reče mi:
»Sreče ni večje od sladke pozabe v objemih dekleta
luni enake lepote in z usti, kot tulpe rdečimi.«

Po Nikolaju Strižkovu

Pusti molitev, pobožnik, daj vina, ker zdaj se bo pilo!
Dobro ime kar pozabi, po tleh bo šlo in se razbilo.
Delaj kar hočeš na svetu, za vrat ne zagrabiš usode -
vsaj lepotico poskusi tedaj uloviti za krilo!

Po Germanu Pliseckem

»Kaj so pesmi, čaše in poljubi brez topline?«

Le igračke, kup otročje šare pogrešljive.

»Kaj pa so molitve, žrtvovanja in herojstva?«

Oglje in pepel, prgišče prhle ogorine.

Po Ivanu Thorževskem

»In rane na duši si z vinom pozdravi...«

Vsa vina svetá mi na mizo postavi!

Naj ranjena duša vsa vina okuša...

Pomágalo eni ni rani krvavi.

Po Ivanu Thorževskem

Se pridiga, naj delam, molim in naj se postim,

ker kakor zdaj živim, po zadnji sodbi zaživim.

Zato za hip ne ločim se od ljubice in vina,

da v njuni družbi zopet se na sodni dan zbudim.

Po Hermanu Pliseckem

Opojni vonj gartóž gre iz nebeških čaš.
Stri steklo častihlepja, predobro ga poznaš.
Čemu skrbi, stremuštvo, prazne iluzije?
Tih zven ubranih strun... in nežna svila las...

Po Ivanu Thorževskem

Mi govoré: »Tak pusti vino že, Hajám!«
Kako naj le? Ne gre. Ker slišim le pijan,
kar tulpi nežno prigovarja hiacint,
mehák šepet, ki ga od nje ne slišim sam.

Po I. Thorževskem

Zdaj, ko je prvič v vrtovih zapel nam slavuj,
dvigni kozarec v pozdrav in napij mu, praznuj!
Kakor gartróža odprí za veselje srce
in se za vso bolečino tuzemsko maščuj!

Napolni si čašo, Hajám, in – veséli se!
 In ljubice, rdeče kot tulpe – veséli se.
 Te kmalu ne bo več? Pa kaj! Skleni že zdaj, da –
 te ni. Še bolj smelo, predano – veseli se.

Po Leonidu Nekori

Veséli se! Tegob v življenju zmanjkalo ne bo,
 še zanesljivo pridejo kot zveze na nebo.
 Iz našega prahu izdelajo opeko za domove,
 in smrtnikom za nami bo prav malo mar za to.

Po Nikolaju Strižkovu

Strah in pogum, plemenitost in zlò –
 v zibel je dano nam z rojstvom vse to.
 Boljši ne slabši do smrti ne bomo –
 kot nas ustvaril je Bóg, takšni smò.

Po Germanu Pliseckem

Dá angel ti par modrih kril lahák,
ko spremi te. Kako se je oblak,
te nauči, in biti sončni sij
in v zlatem žitu kókolj, biti mak.

Klabund (1890-1928), po Hajamu

Nad španskim bèzgom bo še često mesec stal
in blede svečo malodušnosti držal.
Kot zvest strežaj, ki ti zvečer prinese luč,
te klical bo povsod in te zaman iskal.

Klabund (1890-1928), po Hajamu